

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 26-10-2021

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 29-10-2021

Kitap İncelemesi / Book Review

IJHE: CİLT / VOLUME 7, SAYI / ISSUE 16, S / P. 650 –653.

Sinan Paşa'nın Nesrinde Ritmik Unsurlar (Tazarru'-Nâme Üzerinde Tahlil)

Tulum, Günay (2021). *Sinan Paşa'nın Nesrinde Ritmik Unsurlar (Tazarru'-Nâme Üzerinde Tahlil)*. Ankara: Akçağ. Sayfa Sayısı: 314. Ebat: 16*23,5. Isbn 978-605-942-637-0.

Selahittin TOLKUN¹

Dr. Günay Tulum'un yayıma hazırladığı "Sinan Paşa'nın Nesrinde Ritmik Unsurlar (Tazarru'-nâme Üzerinde Tahlil) adlı eseri Prof. Dr. Mertol TULUM'un yayıma hazırladığı Sinan Paşa'nın Tazarru'-nâme'sinin 2014 yılındaki 2. baskısı esas alınmıştır. Bu çalışma aslında yazarın doktora tezinin kitaplaştırılmış hâlidir.

Sinan Paşa'nın Türkiye Türkçesi içindeki önemli mevki bizzat kitabın arka kapak sayfasında yer alan "Sinan Paşa, Türkçe'nin edebî dilinde açık seçik anlatım tarzının yerini yavaş yavaş karışık bir dile, kapalı bir anlatım tarzına bıraktığı kısacası değişme ve gelişme yaşadığı geçiş döneminde kaleme aldığı Türkçe eserler ile Türkçe'nin kendi çağındaki bütün imkânlarını deneyerek, anlatım yeterliği ve yetkinliğini bütün yönleriyle ortaya koymuştur." açıklamasıyla belirtilmektedir.

¹ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi. E-posta: stolkun@anadolu.edu.tr / Orcid: 0000-0002-0603-7010.

Çalışmanın büyük emek ürünü olduğu her sayfadan anlaşılmaktadır. Öncelikle Sinan Paşa'nın söz konusu eserindeki bütün cümleler ele alınmış ve bu cümlelerdeki ritmik unsurlar yapı yönüyle incelenmiştir.

Kitabın muhtevası ana başlıklar halinde şu şekilde düzenlenmiştir.

İçindekiler

Tablolar Listesi

Kısaltmalar Listesi

Ön Söz

Giriş

Bu başlık altında *Türk Edebiyatında Nesir ve Ritim, Arap Edebiyatında Nesir ve Üslup Hakkında, Fars Edebiyatında Nesir ve Üslup Hakkında, Belâgat Çalışmaları ve Seci', Batı'da (İngilizce'de) Ritim, Stil ve Stilistik* konuları alt başlıklar halinde gerekli açıklamalar yapılmıştır.

I. Bölüm

Ritmik Unsurlar – Ses Yinelemeleri

Bu başlık altında Uyum (→kafiye / uyak / rhyme) türleri (başta uyum, içte uyum, sonda uyum) konusu alt başlıklarla incelenmiştir.

Kalıpça Ses Uyumu

Grammer Uyumu

Bu başlık altında *Arapça ve Farsça Son Ekler ile Ön Ekler, Türkçe İçin Son Ekler ve Bağlamlar* konuları işlenmiştir.

2. Bölüm

Ritmik Unsular – Vezin Yinelemeleri

3. Bölüm

Ritmik Unsurlar – Kelime Yinelemeleri

Bu başlık altında *Ön Yineleme, Art Yineleme, Çok Ekli Yineleme, Çift Kapsamlı Yineleme, İkizleme, Kıvrımlı Yineleme, Akis (ve türleri), Reddü'l-Acüz Ale's-Sadr* konuları altı başlıklar halinde ele alınmıştır.

4. Bölüm

Cümlede Bakışım

Bu başlık altında, kendi içinde bölümlere ayrılarak *İsim Cümleleri Bakımından Bakışım*, *Fiil Cümleleri Bakımından Bakışım* konuları diğer bölümlerde olduğu gibi oldukça ayrıntılı biçimde işlenmiştir.

Sonuç

Kaynakça

Bu çalışmada geliştirilen yeni yöntemler uygulanmıştır. Bu durum bizzat kitabın *Ön Söz* kısmında şöyle anlatılmaktadır:

İşte bu kitapta, Sinan Paşa'nın bu en belirgin üslup özelliğinin ayrıntılarıyla gözler önüne serilmesi ve ileride bu konuda yapılabilecek üslup/stil çalışmalarına öncü bir çalışma olabilmesi gayesiyle sestem başlayıp cümleyi de içine alan yepyeni ve son derece pratik bir ritmik şablon hazırlanmıştır. Teklif edilen bu yeni metotla aslında permütasyondan başka bir şey olmayan ritim, matematiksel bir sistematığe oturtulmuş ve paralelliklerin daha net görülebilmesi için her bir ritim unsuruna bir renk tayin edilmiştir. Bu ritmik şablon, aynı zamanda şiir için de geçerlidir. Tazarru'-nâme'deki şiir parçaları ayrı ayrı bir çalışmanın konusu olarak bir kenara bırakılmıştır (s. XVII-XVIII).

Kitapta cümledeki yapılar incelenirken renklerden yararlanılmıştır. Bu renklerin nasıl kullanıldığı meselesi üzerine gerekli açıklamalar *Giriş* kısmında bulunmaktadır. Biz burada örnek olarak yalnızca "Ses Yinelemeleri" bölümündeki uygulamayı gösteriyoruz.

"Ses Yinelemeleri" bölümünde

- Sarı vurgu rengi ünlüyü
- Pembe vurgu rengi ünsüzü,
- Açık yeşil vurgu rengi ünlüyü
- Açık gri rengi kalıpça ses uyumunu
- Kırmızı yazı rengi Arapça ve Farsça son ekler ile ön ekleri, Türkçe için de son ekler ve bağlamları gösterir. (s. 2-3)

Renkler dışında üst simgelerden de yararlanılmıştır.

Ayrıca **Cümle bölümünde**, üyenin müşterek kullanımını belirtmek için M harfi, üst simge olarak müşterek kullanılan üyeye iliştilmiştir. Mesela Kimse^M demek, bakışimli cümlede “kimse” üyesinin ortak olması demektir. Yine **cümle bölümünde**, müşterek gizli üyeler, (Kimse)^M gibi parantez içine alınmıştır. Cümle üyelerinin birden fazla olması durumunda ise rakamlar İsilme₁ + İsimleme₂ gibi alt simge hâlinde üyelere iliştilmiştir (s. 3)

Bu çalışmada klasik edebiyattaki kavramlar günümüz Türkçesi, Osmanlı dönemindeki ve ilaveten İngilizcedeki karşılıkları verilmektedir. Böylece İslam dairesi içerisinde gelişen klasik şiirimizdeki ritim unsurlarının Batı şiirinde bulunduğu İngilizce kavramlarla gösterilmektedir. Mesela içindekiler kısmında Uyum başlığı ve alt başlıklardan ilki şu şekilde verilmektedir:

1.1. UYUM (→kafiye/uyak/rhyme)

1.1.1. Başta Uyum (→ başta kafiye / head –rhyme / ters kafiye / reverse rhyme)

Bir başka örnek

3. BÖLÜM

RİTMİK UNSURLAR- KELİME YİNELEMELERİ (→tekrîr / repetition)

3.1. ÖN YİNELEME (→ anaphora)

3.2. ART YİNELEM (→ epistrophe)

3.3. ÇOK EKLİ YİNELEME (→ iştikak/polyptoton)

3.4. ÇİFT KAPSAMLI YİNELEME (→ i'âde/anadiplosis)

Bu kısa tanıtım yazısından da anlaşılacağı üzere çok büyük emekler sonucu ortaya çıkması yanında alanda yeni yöntemlerin uygulandığı bu kitabın gelecekte bu yönde yapılacak olacak çalışmalara örnek teşkil edeceği kanaatindeyim. Yazarı bu çalışmasından dolayı kutluyor ve yeni eserlerini hazırlamada kendisine aynı başarıları diliyoruz.